

KIS-823 – Gl. **volatilité des marchés financiers** (p. 340), hanc'herieg ar Winoniezh (p. 341), BrW. **'panner'** (p. 352), Br. **gwiliouderezh, amiegouriezh** (p. 354), **plakenta** (p. 355)

VOLATILITÉ DES MARCHÉS FINANCIERS

(Gwedeer da *Preder* – 20 06 04)

Comment pourrait-on traduire en breton *la volatilité des marchés financiers* (propension à varier quotidiennement, nervosité, mesure de la régularité ou de l'irrégularité) ?

(YBAN ha GE – 22 06 - 02 07 04)

[YBAN – 22 06 04] Ger ar yezh voutin an tostañ d'an diskoulm a ve Br. *valigant* "inconstant, frivole, changeant, variable, muable, sensible à l'excès, (cheval) rétif". Ha ne glot ket gant "nervennegezh" an nevidoù ? Soñjal a ran ivez en amzer gemmus, kemm-digemm, hedro, gadal. E kembraeg ez eus dres un *anwadal* gant an hevelep ster war-bouez nebeut. En un doare iskis ne ra ket GPC dave d'ar Br. *gadal*, met goulakaat a ra 162 : "*anwadal* [? *an-* (neg.) + **gwadal* < Clt. **uo-tal-* "braidd yn llonydd" (...)]" ha 1542 : "*gwadal* [gair a luniwyd o *anwadal* oherwydd tybio mai *gwadal* oedd y ff. *gadarnhaol*]" . War a hañval o deus kemmet mennoz enta.

Neuze :

- un *nevid valigant* ; un *nevid gadal*, un *nevid anc'hadal*, un *nevid ec'hadal* ?
- *valigañs* pe *valigerezh an nevid* ; *gadalded* pe *gadalez* (?), *anc'hadalez*, *ec'hadalez an nevid* ?

Betek gouzout e tibabfen an diskoulm kentañ ha marc'hadmatañ. Da vennoz ?

[GE – 23 06 04] – Meur a ziskoulm, evel ma verkez. Br. *gadal* a arverer evit merkañ an trec'houllo en ur wikefre (hervez DEBM 293 e teufe eus iLa. *gadal* "gast"); *anc'hadal* gant *an-* kreñvaat. Br. *valigant*, *valigañs* a zerefe ivez.

Soñjal a c'hallfed ivez en hBr. *anguo(statid)* (DGVB 65) hag en e geñvereg Kb. *anwastad-*. GP a zezneuzie hBr. *anguo(statid)* e Br. *anoustadez* (hag ivez hBr. *anguastathaoei* e Br. *anwastat-* pe *anoustad-*). Da zibab hor befenta etre un dezneuziañ kevanel : Br. *anoustad-* (a glotfe gant bezañs ar furm *goustad* — en teodyezhoù dre amañ e reer *ur goustadig* eus un den gorrek ha difrom) hag un dezneuziañ kedrannel : Br. *angwastad-* (hep kemmadur : *an-* + *gw-* → *angw-*).

Ivez e Br. *skog*, Kb. *ysgog*. Br. *heskog* a c'hallfe dec'heriañ kizidigezh vras an nevidoù ouzh parennoù a bep seurt (ger a arverfed evel pennanv hag evel adanv e-kichen Br. *heskokek*).

Diskoulmoù all :

Br. *kizidigezh*, *gwiridigezh* (hemañ o kennotañ ar *gor* a ve en nevidoù), *frauidigezh*.

Br. *brezikerezh* a gavan e 'm danvez GEVE. a-dal da Gl. *turbulence* ; a-geñver moarvat gant Br. *brezik-brezek* ha Kb. *brys* — soñjal e *brezidik*, *brezidigezh* (Kb. *brysiedig*).

Ur wech c'hoazh emañ an diaested en dibab...

[YBAN – 02 07 04] Miromp Br. *gadal*, *anc'hadal* evit "that fucking market" ha dibabomb an diskoulm kentañ, eleze : *valigant*, *valigañs*. A se :

Gl. *la volatilité des marchés financiers*, Br. *valigañs an nevidoù kellidel*.

Gl. *le marché est volatil*, Br. *valigant eo an nevid*.

HANC'HERIEG AR WINONIEZH

(AAB, GE, YBAN, LM – 28 06 – 12 07 04)

[AAB – 28 06 04] Br. *grezv*, *grezvek*, Gl. *corsé*, qui a du *montant*. Ha kenster e c'haller lakaat an daou dermen-mañ diwezhañ ? An erdalioù o deus e galleg boas zo re ledan evit na ve ket kevarlank etrezo, ha dispis eo ar vevenn etre ar c'hemeradurioù (TLF, *Grand Robert*). E *Larousse*

gastronomique (emb. 2000 e teir fezhienn, I, p. 741), mard eus pep a enmoned evit *corsé* ha *corser*, n'eus hini ebet evit *corps* ha *montant*, ha kompren a reer perak pa 'z eo an daou dermen-mañ parzh e geriaoueg an dañvaerion win kentoc'h. Ha kemm splann a lakaont :

“*Corps, corsé* : vin ayant une force vineuse, un goût prononcé, une substance charnue, le contraire d'un vin léger, faible, froid. On dit aussi qu'il est étoffé.

“*Montant* : partie aromatique et spiritueuse qui monte au cerveau d'une manière imperceptible et provoque un état d'euphorie des plus agréables” (Raymond DUMAY, *Guide du vin*, Stock Livre de poche pratique, 1983, pp. 390 ha 393).

Daou dermen brezhonek kevarall a rankfed kaout amañ enta. Evit an ampoent ne welan abeg ebet da zilezel *korf*, *-ek*, *-egezh* a-zivout un died puilh, bouedek, gant dalc'h ha danvez ennañ. A belec'h Br. *grezv*, hBr. *gredm* ? Darbenn *grezv* evit Gl. *montant* ? Hogen, hervez a lennan e DGVB 179 : “*Gredm* est parent du gall.*greddf* « instinct, nature, force, constance »”. Br. *grezv* a ve nesoc'h da Gl. *sève* eget da *montant* :

“*Sève* : âme du vin, sa force et sa saveur qui se développent lors de la dégustation” (DUMAY, *o. m.*, p. 395).

Ne vern nemeur e ve anv eus meuzioù pe diedoù, pezh a gont eo dispartiañ an daou geal hag an div skritell.

[GE – 01 07 04 da heul ur bellgomzadenn gant YBAN a-zivout lavar ar gwin] Un nebeut atersoù a ran : hag ar pezh a zegas AAB zo da virout evel poent loc'hañ d'al labour war gerioù ar gwin ? ha gwell ne ve ket spisaat ar c'hevatalioù da Gl. *corps, montant*¹ kinniget gant YBAN ha CHAN e KIS-812 ? Ned eer ket d'ar meuzioù ha d'ar gwinoù gant an hevelep lavar ; ar vezañs eus gerioù gallek boutin etre an daou zomani ne endalc'h ket da zegemer gerioù brezhonek boutin da gevatal dezho : en degouezh, ne vez ket arveret *corps, corsé, corser, montant* gant an hevelep kemeradurioù pa gomzer eus meuzioù ha pa gomzer eus ar gwinoù. Kement-se a zarbennemp endeo pa rakwelemp sevel notennoù Gwinoniezh a-ziforc'h.

¹ KIS-812 – Notennoù keginouriezh VI – Dafar Geriadur ar Geginouriezh – Termenoù hollek. En argraf emañ ar c'hevatalderioù : Br. *grezv, grezvek*, Gl. *corsé, qui a du montant* ; Br. *grezv g.*, Gl. *corps, montant* ; Br. *grezvekat, grezviñ*, Gl. *corser*.

Ha poent ne ve ket dres plediñ a-zevri gant ar Winoniezh ? Lakaet er-maez un notenn verr gant AAB 25 bloaz 'zo² hag an hini ken berr all a savjomp AAB ha me 10 vloaz 'zo³, n'eus bet embannet pa ouzon studi ebet war ar gwin. Koulskoude setu dekvloaziadoù ma emzvizomp ha ma kenskrivomp a-zivout ar gwin, ma lennomp levrioù ha kelaouennoù gouestlet dezhañ, ma weladennomp gwiniereion a bep korn eus Frañs ha ma tarempredomp tañvaerion a vicher — hag evel just ma tañvaomp gant ar re-mañ ha gant ar re-se kantadoù a winoù eus ar pemont blizen diwezhañ. E galleg e tremen pep tra, anat eo, lakaet er-maez an eskemmoù etre AAB ha me. Tamm ha tamm a-hed ar bloavezhioù ez eus dispaket ganimp ur “c'haoze a'r gwin”. Ouzhpenn se, pep hini en e bart a sav notennoù da heul pep tañvadenn evel ma skrive AAB endeo e 1979. Diouzh va zu, adalek 1978 e leunian bep bloaz un albom ma pegan skritelloù (ac'hoel ar re a zeuan a-benn da zispegañ) an holl voutailhadoù evet er gêr pe er pretioù ha ma teskrivan pep gwin en ur venegiñ diouzh an dro priziadurioù ar geneverion. Petra bennak ma vez va deskrivadurioù o kemer skouer diwar re an dañvaerion a vicher, PEYNAUD, DOVAZ, PARKER, ha me o vezañ ur bugel skol en o skoaz, e vezont eztaoladoù brezhonek orin ha tamm ebet plakadurioù diwar ar galleg pe ar saozneg.

War gement-se e pouezan evit reiñ da intent ez eus, e diouer embannadurioù, ur gailheg yezhel puilh war an divoud. Pe stuz zo da hevelep “kaoze a'r gwin” ? Bez' ez eus anezhañ ur prezeg eeun diwar hon striv da eztaoliñ hon merzhadennoù, da leterc'hañ hon anglevadurioù. Moarvat, en hon aked da lavarout ar pezh a santomp, mar troomp kein d'ar gerioù gallek, ar re-mañ ne bellaont ket. Hogen, goude m'hon ambrougont betek anlavar an anglevoud, e steuziont, ouzh hon lezel dieub d'ober hent an distro dre ar yezh a garomp. Un dra asur, e tezevomp e brezhoneg hon buhezadur eus ar gwin pe, evit mont resisoc'h : diorreet hon eus un dierouez brezhonek eus hon prezeg a'r gwin — ken diforc'h diouzh hon dierouez gallek hag ur meziant diouzh ur meziant all e-barzh un urzhiataer.

Hep mar, hevelep “kaoze a'r gwin” gwriziennet en hon “bro vras mut” (met n'eo ket anc'hweshaeak nag antañvaek) ne ro dimp gwir ebet da ginnig ar gerioù a arveromp evel brezhoneg diwezhel ar Winoniezh. Etre AAB ha me ez

² KIS-212 – Geriaoueg ar gwin (02 05 79), La-08, pp. 20-21.

³ KIS-462 – Gl. **viticole, vinicole** (15 08 94), La-10, pp. 223-224.

eus diwanet, na mui na lei, un deodyezh, gant gwanoù an teodyezhoù : bezañ luget en unvezidegezh ha gronnet e plegennoù bac'h, gant o c'hreñvoù ivez : evodiñ eus ur gousol anglevadoù, piaouañ un ateb buhezadoù. Ne c'hellomp goulenn nemet un dra : ma ve lakaet dindan amproù an kez teodyezh e sell d'he gougevanadur ouzh ar yezh kempred diwar-bouez un arwerc'hañ heñvel ouzh an hini a voe renet war an teodyezhoù henvoazel. Na ziwelomp ket e c'hoarvez ar yezh kempred eus an teodyezhoù henvoazel bet sparret d'an ampoent ma peñseent ha lakaet dindan an hir a arwerc'hadur a anavezomp. Na ankouamp ket ivez ez eo nep komz vev teodyezh na mui na lei ha ne vo eus ar yezh a arveromp ur wir yezh da vat nemet pa vo teodyezh ur gevredigezh.

Merkomp mat ivez ar c'hemm etre lavar an diskiblezhioù skiantel, ma ren ar reolenn ur ger—ur ster, ha lavar an diskiblezhioù arzel — unan anezho eo ar Winoniezh — ma paota an hanc'herieg diouzh c'hoari diziwezh an dareuladour. An aesañ da yezhouriañ eo al lavar skiantel : ur wech stabilaet an denotadurioù, eleze an ereoù diazerc'h termen—ergeñverenn, e vez direet al labour d'ar pleustr diazremm a zo gweañ un dermeneg kempoell. En eheb, ez eo al lavar arzel domani ar c'hennotadurioù : a vil vern e tifluk warnañ an termennoù, o c'hounit tachennoù arver ledan pe ledanoc'h, o chom alies e rezh hapaksoù ken berrhoalek ha kebell touseg. Ha dreist-holl, laosk ha fuilh eo ar c'henglotadur etrezo a yezh da yezh. Mar sellan e 'm albomoù eus 1990 e verkan ar gerioù : *korf, korfek, korfegezh, korfaat, dalc'h, dalc'hek, doues, hir, genaouvezh hir, padelezh, ampl, leun, kigek, kreudek, chafrantek, galloudek, monumantek, tolzek, tromm...*, pep hini o teouezañ un anglevad d'an ampoent m'en skriven, na ven ket evit reiñ gant asur dezhañ ur c'hevatal gallek. Ar gerioù-se zo dezho ur steriegezh o tamgenglotañ gant steriegezh gerioù gallek eus hanc'herieg ar gwin, en ur dennañ dizehan da forc'hiñ diouto dre benn d'an emframmoù geriadel a amparont ha dreist-holl da vuhezadur an dañvaerion. Mar degemerer da gevatal Gl. *corps* ha Br. *korf*, e ouzomp holl ez eus ganto pep a steriegezh o c'hoarvezout a zurc'hadurioù ster kevarall. En o erdal strishaet da dachenn ar gwin, e verkomp ez eo pep hini eus an daou c'her lodek en un emframmm a dermenoù nes dre o ster hag o arver : emañ *corps* ereet ouzh *étouffe, matière, concentration, puissance, calibre*, h.a., pep ger o telanvadiñ steriegezh ar re all ; heñvel dra ez a *korf* d'ober kavandenn gant, lakaomp, *korfegezh, dalc'h, ampled, galloud*, h.a. ha da sammañ dre se ur skalfad arsterioù dibar. War un dro, gwriziennet emañ an holl c'herioù-se eus an div yezh e dangor an dañvaerion hag e sav e pep hini ur sabr eulel aznevezet dizehan. E berr, ken dinod ar gerioù eus anlavar ar

buhezañ, ken o farzhiadur en emframmoù al lavarout a ra dezho kenglotañ a yezh da yezh ha, kenkoulz all, a vir outo a beurgenglotañ.

A se, ne gavan evidon diaester ebet o welout Br. *grezv* arveret a-dal d'un termen lavaret er Winoniezh hag a-dal d'un termen gallek all er Geginouriezh — gant kaout kandreizh izek d'an dibaboù a-fet kevazasted ha kenglot etreyezhel. Doujañ ne ran ken d'ur bennaenn hon eus darbennet gwerso : ebarzhiñ an termenou nevez *e-kichen* ha n'eo ket *e-lec'h* an termenou kent. Ur poent a gredomp, AAB ha me, pouezañ warnañ da heul ar winoniourion hag an dañvaerion⁴, eo ar ret arwerc'hañ ent distag lavar ar meuzioù ha lavar ar gwin. Skouerius eo dres despizadur Gl. *corps*, dezhañ ar pemp kemeradur-mañ (etre re all moarvat) er Winoniezh hervez an aozerion : *a*) uhelled an derez alkool, *b*) uhelled ar feurioù tannin hag alkool war un dro, *c*) kempouez ar feurioù alkool, tannin ha danvezioù c'hwek, glikerin pergen, *d*) bezañs kevret anglevadoù ar *chair*⁵ hag ar *charpente* (gant iskemeradurioù hervez an tevet roet d'an eil anglevad pe d'egile), *e*) perzh kemplezh o tisoc'h eus anglevad ar c'hantalc'h diouzh un tu, eus kementad an eztennad sec'h diouzh an tu all. Ouzhpennomp : mar o deus an adanor *corsé* hag an adanv *corpulent* perzh e steriegezh *corps*, e talvez ar pennanor *corser* kement hag ouzhpennañ alkool d'ur gwin ; war a hañval, e vez ar verb-se nebeut arveret : komz a reer kentoc'h eus *viner* (*vinage*) ha *muter* (*mutage*) à *l'alcool* (araezad oberiañ ar *vins doux naturels*).

[YBAN – 09 07 04 da heul ar bellgomzadenn gant GE a-zivout lavar ar gwin meneget er rann notenn gent, sl. pp. 342-345, hag a-raok lenn houmañ] Geriaoueg an dañvaerion win zo hini un arz ha n'eo ket hini ur c'halvezerezh ha kemmus eo hervez an aozerion, liz da DUMAY e unan “Yezh ar gwin, evel al luc'haj, zo ur c'hrouiñ peurzalc'hus, rak ar gerioù an diazezetañ zoken a c'hell kemer ur ster disheñvel hag a-wechoù kontrol hervez ar c'hemperzh” (Raymond DUMAY, *Guide du vin*, Stock, 1967). N'eus met teurel ur sell el levrioù arbennikaet evit stadañ ne gaver ket an hevelep diazez termenou enno. Gl. *montant* zo ezvezant en darn vuiañ eus an oberennoù, met alies Gl. *corps*

⁴ En e emzivizoù gant Michel DOVAZ, en deus AAB e glevet o klemm eus berrentez “skiant” ar gwin gant lod eus ar geginourion, eus ar re vrasañ zoken.

⁵ E galleg e lezan *chair*, *charpente* ha, pelloc'h, *vin doux naturel* da c'hortoz ma vo divizet da vat an termenou brezhonek er yezh unvan da heul ur studi donoc'h.

ivez. Ha diaes eo diogeliñ o tiazezañ war unan anezho ez eus “kemm bras” etre *corsé* ha *qui a du montant*, pa lavar ar c’hontrol ar Petit Robert da skouer.

Ar gwin zo ur boued evel unan all ha n’eo ket un dra nevet da gantañ en ur c’horn, mar sakr e ve. Gl. *corser* ha *montant* a dalvez kenkoulz all evit n’eus forzh petore meuz hag idem evit *corsé*, a zo kevatal da "qui a du montant" evit a sell ar gwin. A se n’eo ket ken splann ar c’hemm. Sellout amañ dindan :

“**Corser.** Donner du corps, de la consistance à. *Corser du vin*, en y ajoutant de l’alcool” (Petit Robert).

“**Corser.** Augmenter la saveur d’un mets, soit par addition d’éléments sapides (glace de viande ou de poisson, par exemple), soit par réduction” (Michel MAINCENT, *Cuisine de référence*, Éditions BPI, 2001).

“**Corsé.** 1. *Vin corsé*, qui a du montant. 2. Relevé, épicé. *Une sauce très corsée*” (Petit Robert).

“**Corsé.** Se dit d’un café noir concentré. Le qualificatif s’applique aussi à un vin riche en polyphénols, à la structure puissante” (*Larousse gastronomique*, p. 330).

“**Corsé.** Riche en alcool, bien coloré et de caractère marqué” (*Larousse gastronomique*, Vocabulaire des vins, p. 1102).

“**Montant** *littér.* Goût relevé, saveur piquante. *Donner du montant à une sauce* ⇒ corser. *Vin qui a du montant*, de la force et du bouquet” (Petit Robert).

“**Montant.** Partie aromatique et spiritueuse qui monte au cerveau d’une manière imperceptible et provoque un état d’euphorie des plus agréables” (Raymond DUMAY, *Guide du vin*, Stock Livre de poche pratique, 1983, pp. 390 ha 393).

“**Capiteux.** Riche en alcool, qui échauffe le cerveau” (Raymond DUMAY, *op. cit.*).

“**Fort.** Spiritueux, corsé, savoureux, propre à durer longtemps et donner du ton à l’estomac. On dit encore qu’il est chaud, qu’il a du feu” (Raymond DUMAY, *op. cit.*).

“**Il a du corps (ou est corsé)** : riche en arôme et en degrés d’alcool, donc riche au palais. Pour être bien constitué et être de grande qualité, il doit, de surcroît, être charnu (avoir de la consistance) et donner une impression de « chair », de puissance et de plénitude. Il a alors de « l’étoffe », de la « charpente » et est généreux, voire capiteux” (*Trésors de la cuisine, tous les produits de A à Z*, Minerva, 1999).

“**Étoffé**. Ensemble de qualités (dont le « corps ») qui permettent d’espérer une bonne conservation” (*Trésors de la cuisine*).

AAB a skriv c’hoazh : “DGVB, p. 179 : ‘*Gredm* est parent du gall. *greddf* « instinct, nature, force, constance »’, *grezv* a ve nesoc’h da Gl. *sève* eget da *montant* :

“‘*Sève* : âme du vin, sa force et sa saveur qui se développent lors de la dégustation’ (DUMAY, *o. m.*, p. 395).”

Ar gwellañ termen brezhonek evit kenedc’heriañ Gl. *sève* zo hep mar Br. *seim* « sève, force d’un vin » (VALL., VALL.Sup., DBFV., GERI.Ern., NDBF.). Alese morvat Br. *seim*, Gl. *cru* diwar ledanviñ tra ma ro VALLÉE ha HEMON Br. *gwiniennad*. E gwir Gl. *cru* zo “pezh a gresk en ur weredre”, a ra dave enta d’an dachenn, d’ar weredre. Moarvat e vo dav embrederiañ aze ivez.

Gwelet hon eus : damgevatal eo *corsé*, *qui a du montant*, *capiteux*, *fort* war dachenn ar gwin. Sklaer eo : labour a chom d’ober ha n’on ket a-enep pinvidikaat c’hoazh hanc’herieg an dachenn ha degas arlivioù etre ur *mets corsé* hag ur *vin corsé*. Neoazh, hag un disparti ken groñs-se zo etre bed ar gwin ha hini ar bouedoù all ? A-du gant AAB pa skriv : “Ne vern nemeur e ve anv eus meuzioù pe diedoù, pezh a gont eo dispartiañ an daou geal hag an div skritell.” Hervez a gomprenan ez eo erdalva Gl. *corps* brasoc’h eget hini Gl. *montant*, rak evit kaout *corps* ha bezañ *corsé* e rank ur gwin kaout *montant*, met bezañ ouzhpenn se *charnu* hag *étouffé*. Ar c’hemm etre an daou geal zo unan a erdalad enta. Diwar vont, gerioù ar yezh voutin a c’hell bezañ arveret e brezhoneg ivez : ur gwin *bouedek*, *danvez ennañ*, ur *gwin penn*, ma n’eo ket *empennus*, *penndommus* pe *pennadus* ha *mezvus*, eleze a sav d’ar penn.

Klask a raemp kenedc’heriañ ar Gl. *corsé*, *corser* evit a sell ur meuz, eleze dezhañ ar perzhioù-mañ : “bezañ saourek, kevog, temzet, frammet mat, nerzhok, kreñv, galloudek, brokus, danvez ennañ”, e berr dezhañ un anien, ur genezh klok. Ha dres gerdarzh an hBr. *gredm* "force, commandement, autorité" a ve hini ar Kb. *grymm* "force" gant ur c’hennotadur "instinct, intuition; disposition, nature; root, strength, might, stability; strong, resolute, decisive" (GPC) a gouezhe a-bok. A se kinnig an adanvioù *grezv*, *grezvek*. Quid eus ar pennanv Br. *grezv* avat ? A se ivez an despizadur “**grezv g.-où** : natur diazez ur meuz, un alkool, ur gwin, ar frammadur start anezhañ — an

temz kreñv anezhañ — o reiñ er genou ur santad a glokted”, p’en deus ar meuz pe an died gwriziennet ennañ (enni) an “aotrouniezh”, ar “galloud”, ar “stabilded”, an “nerzh”, araezus da ren er genou ha da reiñ ur santad a beurglokted. Sl. ivez Sz. *full-bodied* "a wine with a lot of body" ; ne anavezan nemet Al. *vollmundig* "qui a du corps, est long en bouche, est fort, a de la rondeur". En iwerzhoneg emañ “*tathagach* "solid, substantial, full-bodied" diwar *tathag* "solidity, substance; fullness, body" < Iw. *táthaim*, *táth* "solder or glue", W. *todi* "construct, join" : **táto-*, **státo-* "constitute", root *sta*, stand ?” (Alexander MACBAIN, *An Etymological Dictionary of the Gaelic Language*, Gairm Publications, 1982). Sl. ivez hBr. *todiat*, *tod-* "teuziñ".

Petore ger pe gerioù gallek lakaat a-dal d’ar ger brezhonek-se ? Diaes eo kaout un termen hepken — hag a du ’rall perak e ve ret d’ar brezhoneg melezouriñ ar galleg ger ha ger ? — , ha ne c’haller nemet reiñ un alberz eus erdalad ar ger brezhonek en un doare dicesis dre ar galleg. Setu perak e kaver Gl. *corps* ha *montant* (erdalad an eil o vezañ gougevanet en hini kentañ) ivez, met Br. *grezv* ned eo ket kevatal d’ar Gl. *corps* hepken, na d’ar Gl. *montant* hepken ha ne dalv ket kennebeut ez eo kenster *corps* ha *montant*. Sevel ur geriadur galleg-brezhoneg, zo un dra all ha forzh penaos, aze ivez, e kaver alies meur a dermen brezhonek evit unan gallek. Petra a ve da lakaat a-dal da *corps* ? Br. *korf*, tra ken ? N’eo ket bastus, rak kement-se a ve c’hoazh devezout e galleg, ha bewech e tistrofe hemañ evel un tasmant a-dreñv d’ar brezhoneg a ve ur plakadur hepmuiken, eleze dreistezhomm ha didalvoud. Un diazez kreñv zo da hanc’herieg vrezhonek ar Geginouriezh ha lazout a ra derc’hel dezhañ, e greñvaat hag e ledanaat ha n’eo ket dibab an termenoù brezhonek tostañ d’ar galleg. Ken kennevin eo termenoù gallek an debriñ hag an evañ, ma’z eo diaes dibegañ diouto, kalz tennoc’h da nebeutañ eget “neuziañ en hon yezh dre ar munud hon meizerezh a-bezh”, hervez alioù SADED d’ar skolidi evit ar Jedoniezh, ar Fizik pe ar Gimiezh. Anv zo a sevel ur yezh, hogen “n’eus hent treuz ebet. Ne zeuy ar brezhoneg da vezañ ur yezh a sevenadur en-dro, nemet mar bez un araez dreist d’ar re all e pep keñver”.

Amañ un evezhiadennig : hirbrederiet hon eus CHAN ha me war an doare da sevel ar geriadur. Loc’hañ diwar ar galleg ? Met ar Geginouriezh n’eo ket an Armerzh, ar Stlenneg pe ar Jedoniezh hag an arvar zo anat : diazezañ war ar galleg ha n’eo ket war an traoù o unan. N’eo ket ur geriadur gallek eo a fell dimp sevel. Setu perak hon eus kemmet doare an notennoù da gentañ, e sell da loc’hañ diwar ar brezhoneg, rak e lec’h ma’z eus daou dermen gallek ez eus

pemp termen brezhonek, hag a wechoù ar gin. Lavarout ez eus daou c'her e galleg ne spir ket evit ma ve daou ivez e brezhoneg, nag a geveskemm.

Pa vimp degouezhet er geriadur gant Br. *korf* e vo dav kavout termenoù gallek. Morvat e vo Gl. *corps* er renk kentañ, met reoù all a vo marteze. Hag er skouerioù e vo meneget hep mar ebet *korf ur gwin*, mar asantomp d'al leterc'had denervannadel pe benervannadel e gwirionez, tuadur splann gant termenoù evel : *corps, corsage, cuisse, jambe, tout en rondeur, bien en chair*, pezh na vir ket ez eus gwinoù gourel ivez a hent all ! Aon 'm eus avat ne vo an termenoù brezhonek nemet eiladoù ar gerioù gallek, dezевet e galleg.

Ur gerig da glozañ. Abaoe ur frapadig e reomp du-mañ gant ar gerioù *grezv, grezvek, grezviñ, grezvekaat* ha pa lavaran a-zivout ur gwin ez eus *grezv* dezhañ, e sav kennotadurioù e-leizh : *gremm, gres* (gerioù kembraek ivez a du 'rall anezho *greddfol* " mawr, cadarn ", *gwin cadarn* a lavarer ivez), *gres* "angerdd, gwres ; awydd"), *temz-korf* (Gl. *tempérament*) ha *-spered*. Dre se e tifoup ivez kennotadurioù ar galleg *corps* a zo, plijet pe get, gwriennet ennomp ivez. Pelloc'h emañ ar gerioù-se en hon yezh dierouez. E dibenn dezrann e vo dav embrederiañ war ar skridaozañ hag an holl evezhiadennoù ha kinnigoù zo deuet mat.

[GE da YBAN – 09 07 04] Evel ma lavarez da heul Dumay, ez eo yezh ar gwin ur c'hrouiñ peurzalc'hus, ac'hoel e galleg. Ur meneziad levrioù 'm eus war an danvez, koumanantet on bet d'ur pemp kelaouenn (bremañ da ziv hepken), ha merzhout a ran en deus pep tañvaer e c'herioù dezhañ hag, evit ar gerioù boutin, e ro dezho kemeradurioù dezhañ. Pezh a ro ar geriadurioù zo un heklev diglok, alies plat ha paour, diwar al lizheradur. Ne gav ket din e vimp evit ober disheñvel e brezhoneg. CHAN ha te a ra gant ho kerioù, hervez ho puhezadurioù hag ho turc'hadurioù. AAB ha me a gendalc'h gant ar prezeg a zo etrezomp — perzh mat en afer, rediet e vimp eñ ha me da reiñ d'hon prezeg un neuz hentennekoc'h ha da embann testennoù a-benn ar fin. Gant an amzer e vo digejet, spi 'm eus da nebeutañ, ur gronnad izek a dermenoù boutin.

[YBAN da GE – 09 07 04] Stadañ a ran e teuomp d'an hevelep sav-boent. Dav e vo gwelout penaos ober gant gerioù ar gwin e-barzh Geriadur ar Geginouriezh, pe e-kichen marteze, pezh na viro ket a lakaat termenoù a Winoniezh er Geriadur diouzh ret. A-du e savan ganit pa skrivez :

“A se, ne gavan evidon diaester ebet o welout Br. *grezv* arveret a-dal d’un termen lavaret er Winoniezh hag a-dal d’un termen gallek all er Geginouriezh — gant kaout katreizh izek d’an dibaboù a-fet kevazasted ha kenglot etreyzhel.”

Ha n’eo ket an degouezh evit, lakaomp, *grezviñ un hilienn* ha *grezviñ ur gwin*, rak aze *grezviñ e grezviñ ur gwin* zo un termen a-c’haoliad etre an div dachenn, a-vec’h un termen a Winoniezh ez eo (an aozerion levrioù gallek a lak un diforc’h etre “yezh an Tanvaerezh gwin, lavar an dañvaerion” ha “yezh ar gwin, eleze kalvezerezh ar gwin hag ar gwini”) ha, liz dit, “e talvez ar pennanor *corser* kement hag ouzhpennañ alkool d’ur gwin”. Eomp larkoc’h ha gwelomp pezh a c’hoarvez.

[GE da YBAN – 10 07 04] Un doare pouezus, ma n’eo ket diziouerus, da vont da c’herioù ar gwin e vo sevel testennoù war gement a denn d’an danvez : gounit ar gwini, mendemiñ, oberiañ ar gwin, kimiezh ar gwin, tañva, kenglot ar gwinoù hag ar meuzioù, h.a. Savet e ve (ez eo bet) an testennoù e sell d’ar yezh moarvat ha d’ar c’heriadurezh, met da gentañ da geñver anaout ar gwin hag e anlouerañ. E gwir, pa evan gwin, e tremen ar gwin a bell a-raok nep yezh !

[GE da YBAN – 11 07 04] Aet omp da goaniañ d’ur preti e-kichen Kemper a sellomp evel gwellañ preti ar c’horn bro ; dalc’het eo gant ur familh keginourion a anavezomp abaoe ouzhpenn 25 bloaz. Ar verc’h, a zo bremañ 35 bloaz, zo *sommelière* a vicher (ar ger gallek a arveran betek kavet gwell eget ‘*somelierez*’ !). Studioù skol he deus graet evel just da gentañ ha dastumet he barrezh oc’h ober, evel ma reont holl, tro ar pretioù bras e Frañs, en Iwerzhon zoken, ha bewech ma c’hell ez a da gemer perzh e tañvadegoù (edo o tont eus Paris ma veze kinniget d’an dud a vicher ar blizen 2001 eus ar *bourgognes*). Emzvizet ’m eus hirik ganti a-zivout ar gwin he doa aliet dimp kemer (ur *Beaune Teurons* 1999), hon eus deskrivet a-gevret, hag ivez a-zivout termenou ’zo eus galleg ar gwin. Ar ger *montant* zo diarver, emezi (“marteze e ’m eus e glevet ur wech” ; er Geginouriezh ne ouie ket, ha n’he deus ket kredet mont da zirenkañ he zad hag he gwaz en o c’hegin). Evit *corps* zo ur ger boutin, nemet e vez anv dreist-holl a *structure* da verkañ kefluniadur hollek ur gwin (kement-se abaoe ar bloavezhioù eikont, levezon anat ar strukturelouriezh !). Ur ger bet diouzh ar c’hiz ivez eo *ossature*, nemet,

emezi, n'en klever ket ken alies ; evit *ossature* da vezañ nesoc'h da *structure*, e kav dezhi ez eo *charpente* ar ger gwellañ, bepred arveret forzh penaos.

[LM da GE – 12 07 04] Anv a ra YBAN eus al leterc'hadoù benervannadel er prezeg a-zivout ar gwin, n'eo ket un dra nevez pa rae an Arabed ragislamek (hag ur pennad war-lerc'h) “ar werc'hez” eus ar gwin.

[GE – 12 07 04] En diskiblezhioù skiantel ez eo ar geriadurioù allyezh an diazez d'ar yezhouriañ, dre an abeg meneget c'hoazh : denotadel eo al lavar skiantel ha kesaezhat a yezh da yezh eo an hanc'heriegoù. Kenster rik eo Br. *tolz* ha Gl. *masse* e lavar ar Fizik. Un amprest sterel e voe lakaat Br. *tolz* da gendec'heriañ an etreyezhel *M*. El lavar skiantel e vez an dibab bepred etre amprest sterel (dre arbennikaat ur ger bezant endeo er yezh) hag amprest klok, furlmel (dre zezneuziañ ur ger allyezh). Rannet emañ ar yezhour etre daou lusked kevenep : diouzh un tu an damant da bennaenn an armerzh (dilezet e voe evel re goustus “dumanekaat” hanc'herieg ar Gimiezh hag erlec'hiet Br. *oksigen* ouzh an *trenkgan* valleek), diouzh an tu all an damant da zerc'hel kevan ar yezh ha da ziawelout un adarver dareuladek eus an termenoù skiantel e lavar an arz hag ar pemdez (deouezus eo “*ur gwin tolzek*”, sklat “*ur gwin masek*”). Loet disheñvel emañ ar vevnenn etre an daou zamant hervez herded ar yezhour da stignañ un dremmwel d'ar yezh (diouzh ma intent houmañ evel ur plakadur diwar yezhoù ar mare pe evel ul lavar krouerion), hervez e boell politikel ivez (her met diheboell oa e 1930 kinnig *trenkgan*, spazh ha ken diheboell all eo hiziv ober gant *lojisiel*).

En eneb, en diskiblezhioù arzel hag e lavar ar pemdez ne oufe ar geriadurioù allyezh bezañ estreget un amoug diavaez, eilrenk : enno e sav ar yezhañ eus kondon ar buhezañ, dre sankañ gwrizioù betek ar “vro vras mut” — evel ma ra gwini *Château Ausone* a weler o toullañ bolz ar vougev m'emañ ar chae un dek metr dindano. Ganto emañ ar yezhañ en ul leunded a aotre ar yezher d'ober lavar gant kement a gar ha, diouzh an dro — hep mont marteze ken pell ha James JOYCE ! —, da gerc'hat danvez eus ar yezhoù all. Kempleshoc'h eo avat aoz an amprestañ e domani ar yezhañ arzel ha pemdeziek. E-kichen an un denotadur, ez eus gant *dour*, *eau* ha *water* pep a rodennad kennotadurioù er yezh ma vevont. Ken emaoamp, pa vank dimp ur ger du-mañ, dirak ur skalfad dibaboù : pe dezneuziañ ur ger allyezh ha dastum d'e heul ar c'hennotadurioù en deus du-se, treuzplantañ ar wezenn gant

bochad he gwrizioù en atil ar yezh, asur ma ved, mar tiñv, e tiwano outi gwrizioù nevez a genweo gant gwrizioù ar gerioù du-mañ ; pe luniañ un termen diwar loazioù du-mañ ha sachañ warnañ denotadur an termen allyezh, ivez, anadenn anhepkor, lod eus e gennotadurioù : Br. *enezenn war neuñv*, savet diwar hanc'herioù brezhonek, a roomp dezhañ denotadur Gl. *île flottante*⁶ — ha se o vont dre un embreg a yezhouriezh ken pouezus hag an amprestañ hanc'herioù, a zo an amprestañ leterc'hadoù. Ar pouez reñverek roet d'an troiennoù idiomatek a ra diwelout anien al leterc'hañ : al leterc'hadoù zo evel notennoù eus an un sonerezh c'hoariet gant pep idiom hervez e gerdin. Mar lavarar “*degemer kalonek, gwrezek, c'hwek*” pe “*croeso calon, derbyniad gwresog*” pe “*cordial welcome*”, “*accueil chaleureux*” pe c'hoazh “*warmer Empfang*”, n'eo ket dre ret da heul amprestoù leterc'had etre ar yezhoù pe, mar boe amprestoù, ez aent war arbenn d'an un argeladurezh loet donoc'h eget disrann ar yezhoù. Hekleviñ a rafen a-walc'h ouzh hebadelloù brudet : yezhañ leun hag ober a garer — an Awen a anavezo he re ! Pe c'hoazh : berzet ar berzañ ! Karzhañ dre bennaenn pep amprest allyezh — gallek pe gembraek evit a sell ouzhimp — ne spirfe ket da emzispantañ diouzh an allyezhañ, azon e ve kentoc'h eus diasurded an devezout e brezhoneg : pa zezever e brezhoneg, e teu an amprestoù gallek ha kembraek da c'herioù brezhonek evel ar re all, evel ma teu an enbroidi en ur vro yac'h da geodedourion ordinal. Talvoudek e chom bepred diforc'hiñ amprestañ dre zic'halloud diouzh amprestañ e ser krouiñ : pa amprester, unan a zaou, pe e tegouezh an hanc'her allyezh en ur yezhañ izil ma vir e steriegezh ha m'he gourlaka d'e “genyehiz” nevez, pe ar re-mañ zo buhezek a-walc'h evit reiñ bod dezhañ, tennañ o mad eus e varregezh ha fiziout ennañ kefridioù en laka da ankouaat e yezh kent.

(MME ha GE – 16 07-18 08 04)

BrW. ‘PANNER’

[MME – 16 07 04] Ur gerig diwar-benn GIBR., m'emaon o paouez gwelet daou fazi (an hevelep hini evit gwir) gant Roparz HEMON, diwar lenn LLB.

⁶ Sl. La-16, pp. 332-336.

kraoñeg [...] LLB-831 tro-ha-tro d'ho panell, plantit ur **geneueg**.

panell [...] (4) fâitage. LLB-782 laoskit an evned da dostaat d'ho panner.

Evel m'en devoa komprenet GP e ranker kompren BrG. 'panner' → *pennc'hêr*. *Panell* n'en deus netra da welet en afer ; n'en deus ster ebet zoken (cf. DBFV 180a "**penhêr**, *pannêr*, *m.* ferme isolée, village, hameau, habitation ; bout, issue, sortie de village").

Ne gaver ket **pennc'hêr** e GIBR. Evit gwir, emañ renket e : **pennkêr**... Penaos skrivañ neuze er genyezh : *pennkêr* pe *pennc'hêr* ?

[GE – 17 07 04] Anat eo edo ar gwir gant GP pa roe da BrW. 'panner' an dezneuziadur *pennc'hêr*. Chom a ra da respont an aters a rez : *pennkêr* pe *pennc'hêr* ?

Tro hon eus bet GC ha me da bleidiñ c'hoazh gant ar c'henstrolladoù a zo *penn(-)* ar parzh kentañ enno⁷.

Tri seurt kudennoù hor boa digejet :

1. Gant kefridioù ar parzh *penn* er c'henstrollad. Div hor boa kavet :

- a) *penn* pennanv heuliet gant un hogozenn (doareer : *penn skañv*, rummer : *penn Stad*, h.a.) ;
- b) *penn* rakger (*pennlavarenn*)

2. Gant skrivadur ar c'henstrollad ; er yezh kempred e skriver :

- a) ent distag hep kedell ar c'henstrolladoù laosk pennanv hogozenn : *penn skañv*, *penn Stad* (en amzivin e chomer rak hanc'herioù damsonnet er yezh lennegel : *penngamm*, *pennsod*, *pennti*, *pennkêr*, h.a.) ;
- b) stag (hep kedell) ar c'henstrolladoù strizh rakger pennrann : *pennrener*, *pennndudenn*, h.a.

E GIBR. e kaver mesk ha mesk termenoù o heuliañ ar reolennoù-se (gant an diforc'h ez eus ur gedell er c'henstrolladoù laosk) ha termenoù skrivet hervez an henvoazioù lennegel. Evidomp hon eus klasket heuliañ a-dostoc'h ar reolennoù hep krediñ aberzhañ skrivadoù boazel 'zo : *pennkêr*, *pennti*...

⁷ Sl. KIS-629 – Br. **penn bourzh**, [...], La-13, pp. 19-20.

3. N'hon eus ket degemeret ar skrivad *pennc'hér*. N'ouzon ket hag un distresadur lec'hel ez eus anezhañ evel ma kaver alies en teodyezhoù, pe un anadenn o sevel e orin d'ar predeneg (*Yann vras*⁸, *dour zomm*).

GWILIOUDEREZH, AMIEGOURIEZH

(MME – 22 07 04) E LAVAR 08 ho poa graet gant Br. *gwiliouderezh*, Gl. *obstétrique* (p. 234). Er p. 17 avat ez eo gant *amiegouriezh*, h.a. ho poa graet.

Daoust ha gerioù kenster rik int ? pe daoust ha tachennoù damzisheñvel zo dezho : *amiegour* "obstétricien", *gwiliouder* "accoucheur" ?

(GE – 23 07 04) Dispakañ a reas lavar ar vezeion en dizurzh hervez an hengounioù hag ar skolioù. Unan eus kentañ prederioù mab den eo moarvat ar gwilioudiñ hag evel just ez eo arz ar gwilioudiñ unan eus koshañ skourroù ar vezekniezh. N'eo ket souezh enta mar kaver en holl yezhoù un hanc'herieg puilh en dro d'an danvez. Setu ar c'hevatalderioù roet gant an *Elsevier's Medical Dictionary* :

Saozneg	Galleg	Italianeg	Spagnoleg	Alamaneg
<i>midwife</i>	<i>sage-femme</i>	<i>levatrice ; ostetrica</i>	<i>comadrona ; madrona ; partera</i>	<i>Hebamme Geburtshelferin</i>
<i>midwifery ; obstetrics ; tocology</i>	<i>obstétrique</i>	<i>ostetricia</i>	<i>obstetricia ; tocologia</i>	<i>Geburtshilfe ; Obstetrik ; Entbindungskunst</i>
<i>obstetrician</i>	<i>accoucheur ; obstétricien</i>	<i>ostetrico</i>	<i>obstetrico ; tocólogo</i>	<i>Geburtshelfer</i>

Ha c'hoazh, n'eus bet dalc'het amañ nemet an termenou arveretañ. E saozneg da skouer, e kaver *accoucheuse* e-kichen *midwife*. E galleg, *matrone* e-kichen *sage-femme* (daoust ma n'eo arveret ar ger nemet el lavar kaozeek ken). E kembraeg, e-kichen *bydwraig* (plaket moarvat war Sz. *midwife*) e kaver *gwidwith*, *colwynwraig*, *esgorwraig*. A-douez ar seizh yezh n'eus nemet

⁸ Sl. KIS-703 – Un droienn perzhenel he neuz er predenegoù, La-14, pp. 65-75.

ar brezhoneg pa ouzon a biau un hanc'her o sevel e orin betek an indezeuropeg.

Arabat enta klask ur c'henglot rik a yezh da yezh etre ar gerioù. E galleg, ent strizh e verk an *accoucheur* an hini a arouel ar merc'hed o wilioudiñ, a c'hell bezañ enta un amiegez, un amieg, ur mezeg hollek, ur mezeg arbennigour ; hemañ diwezhañ hepken a reer un *obstétricien* anezhañ ; ouzhpenn plediñ gant ar gwilioudoù, e ra war-dro ar merc'hed dougerez pe ar re na zeuont ket a-benn da vezañ, war-dro ar sioc'hanañ ivez, dre vras gant kement a denn d'an ober pe d'an dizober bugale.

Kavet 'm boa mat deverañ anv an arbennigiezh diwar ar "wrizienn" goshañ ha kinnig : *amiegour*, *amiegouriezh*, *amiegel*. Kement-se ne vir ket a arverañ *gwiliouder*, *gwiliouderezh* en ur yezh eeunoc'h, evel ma reer er yezhoù all. E galleg da skouer, ne ve ket iskis klevout : "*Mon obstétricien est un habile accoucheur.*"

PLAKENTA

[MME – 03 08 04] E NDBF. e reas Roparz HEMON gant Br. *plakenta*. Netra na gaver e GIBR., estreget *gwele g.-où*.

Ha tu zo da zeverañ diwarnañ :

plakentael "placentaire"

plakentadur "placentation" ?

[GE – 18 08 04] Roparz HEMON, a oa mil bell diouzh gerioù ar Vezek-niezh, en doa lakaet *plakenta* e-barzh e c'heriadur. Ne voe ket pec'hed, pa adkaver an termen er yezhoù all, e-kichen gerioù du-mañ :

Saozneg	Galleg	Italianeg	Spagneg	Alamaneg
<i>placenta ; placental membrane ; maza</i>	<i>placenta ; arrière-faix ; délivres</i>	<i>placenta</i>	<i>placenta ; maza</i>	<i>Plazenta ; Mutterkuchen ; Nachgeburt</i>

E brezhoneg, e-kichen *plakenta* ez eus plas evit termenoù henvoazel evel *gwele*, *skarzh*, h.a. E GEGO. e kinnigan *torzhienn* evel termen skiantel.

An deveradoù a ve evit an daou termen :

Gl. *placentaire*. Br. *torzhiennel*, *torzhiennek* (*torzhienneg*); *plakentael*,
plakentaek (*plakentaeg*)

Gl. *placentation*. Br. *torzhiennañ* & *plakentadur*.